

ANS M1-7: Lennontiedottajan lupakirja ja koulutus

Määräyksen tausta ja säädösperusta

Lennontiedottajat eivät kuulu EASA-asetuksen (EU) 2018/1139 eivätkä lennonjohtajien lupakirjoja koskevan komission asetuksen (EU) 2015/340 soveltamisalaan, vaan heitä koskee edelleen yksinomaan kansallinen sääntely. Lennontiedottajia koskevaa sääntelyä on ilmailulaissa (864/2014) ja ilmailumääräyksessä ANS M1-7.

Koronavirusepidemiasta johtuva poikkeustilanne ja viruksen leviämisen rajoittamiseksi tehdyt toimenpiteet, kuten matkustusrajoitukset ja lentokenttien sulkemiset, vaikeuttavat lentomiehistöön ja lennonvarmistushenkilöstön pätevyyden ja viimeaikaisen kokemuksen ylläpitoa. Lisäksi viruksen leviämisen rajoittamiseksi on vältettävä sosiaalisia kontakteja, minkä vuoksi lupakirjojen, kelpuutusten ja merkintöjen voimassaolon jatkamiseksi vaadittuja tarkastuksia ei voida suorittaa. Terveystieteellisen kuormittumisen ja kontaktien välttämiseksi myös lääketieteellisten kelpoisuustodistusten voimassaolon jatkamista varten suoritettavia lääkärintarkastuksia on perusteltua siirtää epidemian ajalta myöhemmäksi.

EU-sääntelyn piiriin kuuluvalla lentomiehistöllä ja lennonjohtajilla voidaan myöntää pätevyyden ylläpitoa sekä lupakirjojen ja kelpuutusten voimassaolon jatkamista varten poikkeuksia EASA-asetuksen 71 artiklan joustavuussäännösten perusteella. Säännösten mukaan jäsenvaltiot voivat myöntää asetuksen soveltamisalaan kuuluville luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille poikkeuksia vaatimuksista kiireellisissä ja ennalta arvaamattomissa olosuhteissa. Tämän artiklan perusteella Liikenne- ja viestintävirasto on tehnyt useita poikkeuspäätöksiä, joilla lentomiehistöön ja lennonjohtajien lupakirjojen, kelpuutusten, merkintöjen, kelpoisuustodistusten, toistuvaiskoulutusten ja viimeaikaisen kokemuksen vaatimusten voimassaoloaika tai määräaika on pidennetty.

Kansallisessa määräyksessä ANS M1-7 poikkeusmahdollisuudet on kuitenkin määriteltä siten, etteivät ne mahdollista kaikkien koronavirusepidemiasta johtuvan odotamattoman tilanteen edellyttämien poikkeusten myöntämistä. Tästä syystä määräyksen poikkeuskohtaa on tarpeen kiireellisesti muuttaa.

Määräyksen säädösperustana on ilmailulain (864/2014) 47 §:n 2 momentti, jonka mukaan Liikenne- ja viestintävirasto antaa lentoturvallisuuden varmistamiseksi tarkempia määräyksiä lupien kelpoisuusvaatimuksista, hakemisesta ja voimassaoloajoista; 113 §:n 3 momentti, jonka mukaan Liikenne- ja viestintävirasto antaa tarkemmat määräykset mm. lennontiedottajalta vaadittavista lupakirjoista, kelpuutuksista, kelpoisuustodistuksista ja hyväksynnöistä sekä lääketieteellisestä kelpoisuustodistuksesta; sekä 114 §:n 4 momentti, jonka mukaan Liikenne- ja viestintävirasto antaa tarkempia määräyksiä lennonvarmistushenkilöstön koulutusorganisaation henkilöstön koulutuksesta, kokemuksesta ja ammattitaidosta sekä koulutusohjelmista, työmenetelmistä, laatu järjestelmästä ja ohjeista.

Määräyksen valmistelu

Määräysmuutos on valmisteltu Liikenne- ja viestintävirastossa virkatyönä. Muutoksen kiireellisyyden vuoksi siitä ei tehty erillistä määräyshankepääöstä eikä järjestetty lausuntokierrosta, jotta asian käsittely ei viivästyisi ja tarvittavat poikkeukset voitaisiin myöntää mahdollisimman nopeasti.

Arvio määräyksen vaikutuksista

Määräysmuutoksella lisätään määräykseen ANS M1-7 kohta, joka mahdollistaa poikkeustilanteen vuoksi poikkeusten myöntämisen tietyistä määräyksen vaatimuksista 9.4.- 31.12.2020 välisenä aikana. Poikkeukset mahdollistavat asiakkaille yksikön hyväksyntämerkintöjen, kielitaitomerkintöjen ja lääketieteellisten kelpoisuustodistusten voimassa pysymisen myös koronavirusepidemian aikana. Poikkeusten tarkoituksena on suojata lennonvarmistushenkilöstön terveyttä siten, ettei heidän vaadita käyvän tarkastuksissa tai suorittavan näyttökokeita altistuen virukselle, ja toisaalta välttää terveydenhuoltohenkilöstön kuormittamista lääkärintarkastuksilla epidemian aikana. Poikkeuksilla myös varmistetaan, että lentoliikenteen uudelleen käynnistyessä on saatavilla riittävästi lennontiedottajia, joiden kelpoisuus on voimassa.

Viranomaisen arvioi myönnettävien poikkeusten turvallisuusvaikutukset erikseen kussakin poikkeuspäätöksessä, ja tarvittaessa päätöksessä määrätään erityisistä toimenpiteistä turvallisuuden varmistamiseksi. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksenä on, että vastaava turvallisuustaso viranomaisen arvion mukaan säilyy. Määräysmuutoksella ei ole vaikutusta ympäristöön, esteettömyyteen tai yhdenvertaisuuteen.

Yksityiskohtaiset perustelut

- *Kohta 13.1:* Huomautuskohdassa mainittu viittaus komission asetukseen (EU) N:o 805/2011 on päivitetty viittaukseksi komission asetukseen (EU) 2015/340 lennonjohtajien lupakirjoja ja todistuksia koskevista teknisistä vaatimuksista ja hallinnollisista menettelyistä.
- *Kohta 17, Poikkeukset:* Kohtaan 17.3 on lisätty uusi poikkeusmahdollisuus, jonka mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi ajanjaksolla 9.4.- 31.12.2020 poikkeustilanteen vuoksi myöntää poikkeuksia tietyistä määräyksen ANS M1-7 vaatimuksista. Kohdassa luetellut vaatimukset koskevat ensinnäkin yksikön pätevyyden ylläpitosuunnitelmassa määritellyä yksikön hyväksyntämerkintöjen voimassaoloa aikaa ja sen jatkamista, johon liittyy vaatimuksia viimeaikaisen kokemuksen tuntimääristä, täydennyskoulutuksesta ja pätevyyden arvioinnista. Samoin kielitaitomerkintöjen ja lääketieteellisten kelpoisuustodistusten voimassaoloajoista voidaan myöntää poikkeuksia. Viraston erikseen päätöksellä myöntämä poikkeus voi koskea koko määräyksessä mainittua ajanjaksoa tai vain osaa siitä. Poikkeusten myöntämisen edellytyksenä on, että virasto katsoo, että vastaava turvallisuustaso ja vastaavat lupakirjan tai kelpuutuksen haltijan tiedot ja taidot voidaan varmistaa myös muulla tavoin kuin määräyksessä esitettyjä vaatimuksia noudattamalla. Päätöksessä voidaan myös edellyttää erityisiä toimenpiteitä turvallisuuden varmistamiseksi poikkeustilanteessa.

Aiemman määräyksen mukaiset poikkeusmahdollisuudet on säilytetty uuden poikkeusmahdollisuuden lisäksi. Kohdan 7.2 mukainen poikkeus koskee erityistilanteita, joissa yksikön toiminta ei ole jatkuvaa tai kyseessä on yksikössä uusi lentotiedotuspalvelun muoto, ja se edellyttää Liikenne- ja viestintävirastolle esitettävää hakemusta. Kohta 7.3 puolestaan ei edellytä hakemusta eikä erikseen myönnettävää poikkeusta, vaan sen mukaisin edellytyksin voidaan suoraan poiketa vaatimuksesta, jonka mukaan pätevyyden arvioinnissa vastaavana lennontiedottajana toimivan henkilön on oltava työpaikkakouluttaja.

- *Kohta 18, Siirtymäsäännökset:* Poistettu aiemman määräyksen siirtymäsäännökset, joissa mainitut määräajat ovat jo päättyneet tai joille ei muutoin ole enää tarvetta.

Määräyksen aikataulu

Muutettu määräys annettiin 8.4.2020 tuli voimaan seuraavana päivänä.

Määräyksestä viestiminen

Määräyksen antamisesta tiedotetaan Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla sekä sähköpostitse ilmailun sääntelyn jakelulistalle ilmoittautuneille. Lisäksi poikkeusmahdollisuuden laajentamisesta ja kohdan perusteella tehtävistä poikkeuspäätöksistä viestitään kohdennetusti lennontiedottajan lupakirjan haltijoille. Määräys julkaistaan Finlex-säädöstietopalvelussa sekä Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla ilmailumääräyskokoelmassa.